

Forslag til Nordisk bærekraftstandard (NES)

2025-05-05

Forord

Den nordiske offentlig- og privatfinansierte film- og TV-bransjen når ut til millioner av mennesker med sine audiovisuelle produksjoner. Med dette store nedslagsfeltet følger et samfunnsansvar for en bærekraftig produksjon av innholdet. Film- og TV-produksjoner som er miljøvennlige og ressursbesparende er et vesentlig bidrag til reduksjon av CO₂-utslipp, og samtidig en del av en teknologisk omstilling som innebærer både tekniske og kunstneriske endringer.

En arbeidsgruppe bestående av de nordiske filminstituttene, med innspill fra offentlige og private kringkastere, produsentforeninger for film og TV og regionale filmfond og -sentre er blitt enige om en felles bærekraftstandard for nordiske audiovisuelle produksjoner (NES). Standarden (NES) bygger på den tyske bærekraftstandard som ble presentert under Berlinale i februar 2022.

Bærekraftstandard skal evalueres løpende og tilpasses infrastruktur, tilgangen på varer og tjenester i markedet og økt innsikt innen klima og miljø. Medlemmene i arbeidsgruppen har sluttet seg til målet om et gradvis økende ambisjonsnivå. Det skal etableres et styrende organ med representanter fra den nordiske film- og TV-bransjen samt fra nasjonale og nordiske finansieringsinstitusjoner. Bransjen skal involveres gjennom et rådgivende utvalg.

Tilpasningsdyktighet, troverdighet og åpenhet er hovedpilarene i bærekraftstandard, og etterlevelse sikres gjennom standardisert verifisering.

Bærekraftstandard gjelder for audiovisuelle produksjoner i Norden, uavhengig av om produksjonsselskapet er basert i Norden eller i utlandet. Produksjonsforhold som gjør det mulig å følge standardene for de produksjonsleddene som gjennomføres utenfor Norden, og som oppfyller kravene, ønskes velkommen.

Bærekraftstandard er delt inn i seks innsatsområder. De fleste innsatsområdene inneholder både obligatoriske krav og målkrav.

I begrunnede unntakstilfeller der obligatoriske krav ikke kan oppfylles, tillates maksimalt fem avvik fra de 22 obligatoriske kravene. Denne regelen skal evalueres årlig, og antallet tillatte avvik kan etter hvert bli redusert.

Avvik fra de obligatoriske kravene bør reduseres til et minimum. Dersom et obligatorisk krav åpenbart ikke er relevant (for eksempel dersom produksjonen ikke innebærer ekstern innkvartering, jf. krav 4.a), anses kravet som oppfylt. I motsetning til de obligatoriske kravene, er målkravene ikke bindende reguleringer, men en oppfordring til en miljømessig bærekraftig produksjonspraksis. Å gjennomføre målkravene – på samme måte som de obligatoriske kravene – bidrar effektivt til reduksjon av klimagassutslipp og er derfor ønskelig. På lengre sikt er det planlagt at målkravene skal gjøres obligatoriske gjennom standardens videre evaluering og utvikling.

Enkelte steder i dette forslaget til standard, henvises det til en nettside. Denne er under utvikling og vil være operativ ved implementering av standarden.

Generelle krav

1.a Ansvarserklæring fra produksjonsselskapet

- Obligatorisk krav (kan ikke fravikes)

Før produksjonsstart skal produsent og linjeprodusent(er) i fellesskap avgi følgende erklæring:

«Vi bekrefter at gjeldende retningslinjer for Nordisk bærekraftstandard (NES) er gjort kjent og at de vil bli etterlevd på en hensiktsmessig måte under produksjonen av TV-/film-/serie-/audiovisuelle prosjektet.»

En mal for denne ansvarserklæringen finnes på nettsiden. Erklæringen kan også inngå som del av produksjonsavtalen.

1.b Utnevne bærekraftkoordinator

- Obligatorisk krav (kan ikke fravikes)

Det er pålagt å enten ansette en ekstern bærekraftkoordinator eller utpeke en eksisterende medarbeider som bærekraftkoordinator/miljøansvarlig, eller tildele ansvaret for miljømessig bærekraft til en navngitt person i produksjonen. Ideelt sett bør denne personen ha gjennomført flere dagers opplæring med oppdatert kunnskap om bærekraft i den audiovisuelle sektoren, eller ha tidligere erfaring med slike spørsmål i tilsvarende produksjoner.

Bærekraftkoordinatoren skal følge produksjonen fra planleggingsfasen til ferdig produksjon. Rollen innebærer å sikre etterlevelse av bærekraftstandarden og at produksjonen gjennomføres med lavest mulig CO₂-avtrykk for å fremme en ressursbesparende og CO₂-utslippsreduserende produksjonsmåte.

Ansvarsområdene til bærekraftrådgiveren kan blant annet omfatte:

- person- og materialtransport
- energibruk
- overnatting og servering
- innkjøp og bruk av materiell

Klima-avtrykk (CO₂-beregning)

Ett av hovedmålene med bærekraftstandarden er å redusere CO₂-ekvivalente utslipp i de ulike fasene av en audiovisuell produksjon. Det er derfor avgjørende å beregne klimagassutslippene systematisk allerede i planleggingsfasen.

1.c Produksjonens klimabudsjett

- Obligatorisk krav (kan ikke fravikes)

Ved tilskudd til produksjon og før produksjonen igangsettes, skal planlagte CO₂-ekvivalente utslipp beregnes ved hjelp av en CO₂-kalkulator. Denne forberedende beregningen skal være gjennomført og levert før produksjonsstart.

1.d Produksjonens klimaregnskap

- Obligatorisk krav (kan ikke fravikes)

Etter at produksjonen er avsluttet, skal det gjennomføres en detaljert beregning av de faktiske utslippene ved bruk av en CO₂-kalkulator, for å få en presis vurdering av produksjonens klimagassutslipp.

1.e Sluttrapport

- Obligatorisk krav (kan ikke fravikes)

Etter at produksjonen er fullført, skal produksjonsselskapet levere en sluttrapport basert på en standardisert mal.

Rapporten skal dokumentere hvordan de obligatoriske kravene er oppfylt, og inneholde beregningen av de faktiske CO₂-utslippene knyttet til produksjonen.

Malene for rapportering er tilgjengelige på nettsiden.

Transport av personer og materiell

Transport av personell og materiell utgjør en av de største kildene til CO₂-utslipp i en produksjon. For å redusere utslipp knyttet til reiser og logistikk finnes det flere effektive strategier:

- Velge opptakssteder og lokasjoner som er lett tilgjengelige med tog eller kollektivtransport, med egnet overnatting i nærheten
- Logistisk optimalisering av transport ved samkjøring i tid og rom
- Oppfordre til bildeling
- Bruke lokale eller mindre produksjonsteam

Valg av transportmiddel er også avgjørende. Flyreiser genererer store mengder klimagassutslipp og bør unngås så langt det lar seg gjøre. Personbiler, varebiler, minibusser og lastebiler har også høye utslipp. Til sammenligning er sykler og el-sykler nærmest klimanøytrale. Tog forårsaker i gjennomsnitt 90 % mindre klimagassutslipp enn fly og er derfor et av de mest miljøvennlige alternativene.

Derfor skal tog, kollektivtransport, sykler og el-sykler brukes når det er mulig.

2.a Kollektivtransport for publikum

○ Målkrav

Ved studioproduksjoner med publikum til stede, bør publikum oppfordres til å benytte kollektivtransport eller andre bærekraftige reisemåter, som sykkel, der det er mulig. Dette kan for eksempel gjøres ved å sende ut informasjon om hvordan man enklest kommer seg til opptaksstedet med offentlig transport eller sykkel.

2.b Ingen flyreiser dersom tog tar under fem timer

● Obligatorisk krav

Innenlands og utenlands flyreiser er ikke tillatt dersom tilsvarende reise med tog (eller buss/bil/ferge) tar under fem timer. Privatfly må ikke benyttes i produksjonen, med mindre de vises som en del av innspillingen.

2.c Bruk av lavutslippsbiler

● Obligatorisk krav

Minst én av to personbiler som eies eller leies av produksjonen (biler som vises i filmen er unntatt) skal være lavutslippskjøretøy med lave utslipp av partikler og nitrogenoksid (NO_x).

Disse inkluderer:

- Full-elektriske kjøretøy (helst drevet av fornybar energi)
- Gasskjøretøy (CNG – helst Bio-CNG)
- Hybridbiler (både vanlige hybrider og ladbare hybrider – sistnevnte bør brukes i elektrisk modus)

2.d Bruk av lavutslipps minibusser, varebiler og små lastebiler

- Obligatorisk krav

Minst én av tre minibusser, varebiler eller små lastebiler som eies eller leies av produksjonen (ikke inkludert kjøretøy som vises i produksjonen) skal være lavutslippskjøretøy med lave utslipp av partikler og NOx.

Disse inkluderer:

- Elektriske kjøretøy (helst drevet av fornybar energi)
- Gasskjøretøy (CNG – helst Bio-CNG)
- Hybridkjøretøy (både vanlige hybrider og ladbare hybrider – sistnevnte bør brukes i elektrisk modus)

Spesialkjøretøy med integrert avansert teknologi er unntatt fra dette kravet.

2.e Bruk av lavutslippslastebiler over 7,5 tonn

- Målkrav

Minst én av fire lastebiler over 7,5 tonn som eies eller leies av produksjonen (ikke inkludert kjøretøy som vises i produksjonen) skal være lavutslippskjøretøy med lave partikkel- og NOx-utslipp.

Disse inkluderer:

- Elektriske kjøretøy (helst drevet av fornybar energi)
- Gasskjøretøy (CNG – helst Bio-CNG)
- Hybridkjøretøy (både vanlige hybrider og ladbare hybrider – sistnevnte bør brukes i elektrisk modus)

Spesialkjøretøy med integrert avansert teknologi er unntatt fra dette kravet.

2.f Kun dieselskjøretøy med EURO 6-standard

- Obligatorisk krav

Dersom dieselskjøretøy benyttes, skal de oppfylle kravene i EURO 6-standard.

Spesialkjøretøy med avansert teknologi eller spesialinnredning er unntatt.

(Alle produksjonsselskapets eksisterende kjøretøy, samt tekniske tjenesteleverandørers kjøretøy, er midlertidig unntatt fra dette kravet for varebiler og lastebiler. Denne midlertidige ordningen vil bli vurdert før neste revisjon av standarden. Inntil da gjelder fritaket.)

2.g Lading av el-kjøretøy med grønn strøm

- Målkrav

I land der det er mulig, bør minst 30 % av strømmen som brukes til å lade elektriske kjøretøy komme fra fornybare energikilder.

Energiforbruk

Overgang til grønn strøm^{*1} er en av de raskeste og mest effektive måtene å redusere CO₂-utslipp på. Dieseldrevne aggregater er derimot store kilder til både klimagassutslipp og svevestøv (partikler).

Derfor bør elektrisitet hentes fra strømmettet der det er mulig, fremfor å bruke aggregater.

Lyssetting – både i studio og på location – har ofte høyt energibehov. Ved å optimalisere energibruken og benytte energieffektive teknologier, kan en betydelig del av det tidligere strømforbruket reduseres.

*1 Grønn strøm = fornybar energi, fossilfri energi og/eller miljømerket energi

3.a Grønn strøm på alle produksjonssteder

- Obligatorisk krav

I land der grønn strøm er tilgjengelig, skal grønn strøm benyttes ved alle produksjonsrelaterte lokasjoner (inkludert postproduksjonsfasiliteter) og i alle studioer som brukes til produksjonen.

3.b Grønn strøm i midlertidige produksjonslokaler

- Målkrav

I land der grønn strøm er tilgjengelig, bør grønn strøm brukes i midlertidige produksjonslokaler (som produksjonskontorer eller lignende steder) når det er mulig.

3.c Grønn strøm ved opptak på location/utenfor studio

- Målkrav

I land der grønn strøm er tilgjengelig, bør den brukes ved strømtilkoblede opptak på location/utenfor studio, så langt det lar seg gjøre.

3.d Grønn strøm i postproduksjon

- Obligatorisk krav

I land der grønn strøm er tilgjengelig, er det påbudt å bruke grønn strøm i all postproduksjon.

3.e Bruk av aggregater – betingelser

- Obligatorisk krav

Som hovedregel skal hele produksjonen benytte strøm fra strømmettet. Bruk av aggregater er kun tillatt i følgende tilfelle:

Ved opptak på location/utenfor studio hvor det ikke finnes teknisk egnet strømtilkobling innen 100 meter.

3.f Tidsbegrensning for bruk av dieselaggregater

- Målkrav

Dersom dieselaggregater må benyttes (i henhold til punkt 3.e), bør de ikke brukes på samme opptakssted i mer enn tre sammenhengende dager. Eventuelle unntak fra denne regelen må begrunnes i slutt-rapporten.

3.g Utslippskrav – Stage V for dieselaggregater

- Målkrav

Dersom dieselaggregater benyttes, bør de:

- oppfylle utslippskravene i Stage V-standarden
- være utstyrt med partikkelfilter
- ikke drives med fyringsolje

Dersom Stage V-standarden ikke kan oppfylles, bør man bruke et effektivt hybridsystem eller aggregater som går på drivstoff basert på sertifiserte, regenererte restprodukter (såkalt 2. generasjons HVO-drivstoff).

3.h Bruk av strømstyringssystem ved flere aggregater

○ Målkrav

Dersom flere dieselaggregater benyttes samtidig på ett sted, anbefales det å bruke et strømbesparende strømstyringssystem (power grid management system).

3.i Energieffektiv belysning i studio og på location

○ Målkrav

Lyskilder med høy energieffektivitet, som LED-armaturer, bør brukes både i studio og på location. Lyskilder som glødepærer og halogenspotter må unngås opp til 2 kW.

Innkvartering og bevertning

Ekstern innkvartering bidrar i betydelig grad til klimagassutslipp, der hotelopphold vanligvis medfører høyere utslipp per person og natt sammenlignet med overnatting i leiligheter eller ferieboliger.

Klimagassutslipp fra hoteller kan reduseres betydelig gjennom hensiktsmessige miljøtiltak. Derfor bør man, når det er mulig, bestille leiligheter/ferieboliger eller hoteller med anerkjente miljøsertifiseringer. Det er også viktig at disse overnattingsstedene ligger i nærheten av produksjonsstedet.

I tillegg til innkvartering er bevertning en annen viktig kilde til CO₂-utslipp under produksjon. Den nåværende matproduksjonen forårsaker betydelige klimagassutslipp globalt – særlig ved kjøttproduksjon, internasjonal mattransport og bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler. Ved å redusere forbruket av animalske produkter og velge miljøvennlige, lokalproduserte råvarer, kan man i stor grad redusere det CO₂-avtrykket fra matforbruket.

4.a Minst 50 % miljøvennlig innkvartering

● Obligatorisk krav

Minst 50 % av innkvarteringen må skje i leiligheter/ferieboliger eller hoteller med anerkjente miljøtiltak, forutsatt at slike finnes innen en radius på 15 kilometer fra produksjonsstedet.

«Hoteller med anerkjente miljøtiltak» er de som tilbyr minst følgende praksiser:

- Bruk av grønn strøm
- Energisparende tiltak knyttet til oppvarming og klimaanlegg
- Vannbesparende tiltak
- Kildesortering

4.b Lokalprodusert mat

○ Målkrav

Dersom catering leveres av ekstern tjenesteyter, anbefales det at minst 50 % av maten enten er økologisk eller produsert i det landet der produksjonen finner sted.

4.c Vegetarisk catering

● Obligatorisk krav

Dersom separat, ekstern catering benyttes, må maten være utelukkende vegetarisk minst tre ganger i uken. Alternativt kan all catering være vegetarisk som standard.

4.d Informasjon om catering og kartlegging av kjøttforbruk

- Obligatorisk krav

Før opptaksstart må produksjonen informere personellet som skal jobbe på produksjonen om miljøvennlig matvalg, og inkludere dem i valgprosessen ved å gjennomføre en undersøkelse om kjøttforbruk.

4.e Ingen engangsservise

- Obligatorisk krav

Engangsservise (tallere, bestikk, kopper osv.) og engangsflasker skal ikke benyttes under hele produksjonen.

4.f Behovsbasert servering

- Målkraft

For å unngå matsvinn bør måltider tilberedes og serveres basert på faktisk behov, fremfor forhåndsbestemte porsjoner.

Bruk og gjenbruk av materialer

Produksjon og avhending av materialer brukt til scenografi og dekorasjoner – ofte kun brukt én gang – forbruker store mengder naturressurser og skaper skadelige utslipp.

For å redusere miljøpåvirkningen fra enkeltproduksjoner, bør materialer gjenbrukes på tvers av produksjoner der det er mulig.

I tillegg er det viktig å prioritere resirkulerte materialer og gjøre miljøbevisste materialvalg for å fremme en ressurseffektiv sirkulærøkonomi.

5.a Gjenbruk av materialer til sett og dekorasjoner

- Målkraft

Sett, dekorative elementer og materialer bør gjenbrukes der det er mulig, gjennom lagring, leie, leasing eller kjøp brukt.

Denne tilnærmingen støtter en sirkulærøkonomi ved å minimere avfall og maksimere ressursutnyttelse.

For å oppnå dette bør bruken av nyinnkjøpte materialer til sett og scenografi begrenses til under 50 % av totalmaterialet som brukes.

5.b Ingen engangsbatterier

- Obligatorisk krav

Engangsbatterier er forbudt gjennom hele produksjonen, inkludert på sett, i produksjonskontorer og i studioer.

Oppladbare batterier skal brukes i stedet og bør være resirkulerbare der det er mulig.

Unntak: minibatterier til øreplugger (in-ear-utstyr).

5.c Nytt treverk må ha FSC- eller PEFC-sertifisering

- Obligatorisk krav

Dersom nytt treverk eller nye trematerialer benyttes, må de komme fra bærekraftig skogforvaltning og være sertifisert med FSC- eller PEFC-merket.

5.d Ingen materialer med problematiske stoffer eller opprinnelse

○ Målkrav

Materialer og stoffer som er miljøskadelige skal ikke brukes. Eksempler:

- Formaldehyd
- PVC
- Løsemiddelbasert maling
- Polystyren
- Isocyanater
- Bromerte flammehemmere

Eventuelle unntak må begrunnes i sluttrapporten.

Der det er mulig, bør innkjøp ha miljømerke, for eksempel Svanemerket.

5.e Adskillelse av ulike materialer

○ Målkrav

Materialer bør monteres slik at de enkelt kan skilles i avhendingsprosessen og dermed resirkuleres på en effektiv måte.

5.f Gjenbruk av kostymer

● Obligatorisk krav

Kostymer bør gjenbrukes gjennom lagring, leie, leasing eller kjøp brukt. Der det passer og er avtalt, bør hovedpersoner kunne bruke sine egne klær foran kamera. Fast fashion og billig klær bør unngås. For å redusere transportutslipp bør regionale tjenester benyttes til logistikk knyttet til kostymer og rekvisitter.

Ved behov for nye kostymer må kostymedesignerne gjennomføre en grundig vurdering for å avgjøre om gjenbruk eller second-hand er mulig før nye plagg kjøpes inn.

5.g Unngå engangsplast

○ Målkrav

Engangsplast skal unngås i alle deler av produksjonen og erstattes med miljøvennlige alternativer.

Sminkeprodukter som brukes i produksjonen skal være fri for mikroplast.

5.h Foretrukket bruk av resirkulert materiale

○ Målkrav

Materialer med mer enn 50 % resirkulert innhold bør prioriteres.

5.i 90 % resirkulert fiber i papir

● Obligatorisk krav

Alt papir som brukes skal bestå av minst 90 % resirkulert fiber. Hvis dette ikke er mulig, må papiret ha et miljømerke, som for eksempel Svanemerket. Dette gjelder alt forbrukspapir (kopipapir, toalettpapir, tørkepapir, konvolutter osv.), unntatt rekvisitter og situasjoner der 100 % fargeekthet er nødvendig for den kreative prosessen.

5.j Avfallssortering

● Obligatorisk krav

Alt avfall fra produksjonssteder (inkludert på opptakssteder), studioer og kontorer skal sorteres i minst følgende kategorier:

- Papir
- Glass
- Plast
- Metall

Dersom lokale avfallsselskaper ikke tilbyr disse kategoriene, er det tillatt å følge alternative regler, så lenge disse er dokumentert.

5.k Sortering av dekorasjoner før avhending

○ Målkrav

Dekorasjoner og sett som ikke gjenbrukes skal sorteres i sine hovedmaterialer før de kastes (jf. punkt 5.a om gjenbruk).

Vern av biologisk mangfold

6.a Vern av biologisk mangfold

• Obligatorisk krav

Dersom innspillingsstedet befinner seg innenfor områder som er vernet etter nasjonal lovgivning eller EU-lovgivning (som naturreservater, Natura 2000-områder, fuglebeskyttelsesområder osv.) eller i sensitive økosystemer (som myrer, isbreer, flomsletter osv.), må det utarbeides en verneplan. Planen skal inkludere følgende tiltak, avhengig av omstendighetene:

Definering av nødvendige vernetiltak

- Iverksettelse av tiltak, som vern av gressdekke eller treets røtter, forebygging av skader fra bygninger, konstruksjoner, utstyr, ild, kjemikalier, maling, avføring, samt merking eller sikring av stier
- Ved filming med dyr må det iverksettes særskilte tiltak for å forhindre skader fra dyreføtter, dyreavføring, spredte materialer og for å beskytte mot beiting
- Sikre at alle involverte parter er informert om vernetiltakene

(Dette kapittelet om biologisk mangfold er ikke en del av den tyske bærekraft-standarden, men er et tilleggskrav basert på sluttrapporten fra studien gjennomført av Footprint Firm.)